

Provincie Noord-Brabant
Koepelnota Samen Leven

beleidskader Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling

Auteur

A. Broekema

Datum

11 augustus 2008

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Ambitie en rol van de provincie in het sociale domein	2
1.2	Maatschappelijke doel: ‘in Noord-Brabant kan iedereen meedoen aan de samenleving’	4
1.3	De drie hoofdlijnen van beleid	5
1.4	De strategische omslag in de aanpak van het beleid	7
2	Maatschappelijke thema’s: uitwerking op hoofdlijnen	9
2.1	Stimuleren van actief burgerschap	9
2.2	Kwaliteit van de leefomgeving	10
2.3	Toekomstbestendige zorgstructuur	12
2.4	Langer thuis wonen/zelfstandig wonen	15
2.5	Benutten sociaal kapitaal	17
3	Instrumentarium	19

1 Inleiding

‘Brabant moet perspectief bieden en inzetten op een goede sociale infrastructuur’. Deze koepelnota geeft aan hoe de Provincie in de komende periode uitvoering wil geven aan deze ambitie uit het Bestuursakkoord 2007-2011. Het sociale domein kent een grote dynamiek en de rol die de provincie in dit domein heeft is telkens, ook recentelijk weer naar aanleiding van het advies van de Commissie Lodders, onderwerp van discussie. Wij zijn van mening dat de provincie in dit domein bescheiden, maar belangrijke rollen heeft. Die rollen willen we in de komende periode wel effectiever en efficiënter invullen. Dat doen we, nog meer dan voorheen, in samenwerking met onze partners, vooral de gemeenten en de steunfunctie-instellingen.

Met de koepelnota Samen Leven willen wij inzicht geven in de omslag die we als provincie in het sociale domein willen maken en willen we een geactualiseerd samenhangend overzicht bieden van onze bestaande (op basis van een inventarisatie en herijking van ons beleid: waar gaan we mee door en wat kan vervallen) en nieuwe activiteiten op het terrein van zorg en welzijn.

In dit eerste hoofdstuk beschrijven wij onze ambities en rollen in het sociale domein (1.1), onze maatschappelijke doelen en beleidsthema’s (1.2), onze hoofdlijnen van beleid in 2008-2011 (1.3) en de omslag die wij in de aanpak van het beleid gaan maken.

1.1 Ambitie en rol van de provincie in het sociale domein

Hoofddoel van onze provinciale inzet in het sociale domein is het (mede) mogelijk maken dat iedereen kan meedoen aan de samenleving: participatie van alle burgers in de Brabantse samenleving. In het Bestuursakkoord en het programmaplan ‘Vertrouwen in Brabant’ zijn voor het sociale domein de volgende ambities en uitgangspunten geformuleerd:

- alle Brabanders doen mee: iedereen doet ertoe;
- investeren in een duurzame sociale en culturele basisinfrastructuur;
- inzet vanuit integrale, probleemgerichte benadering in plaats van specifiek doelgroepenbeleid en sectorale thema’s;
- versnippering tegengaan door gerichte inzet op grotere projecten;
- naast innovatie, ook aandacht voor het verspreiden van goede voorbeelden.

Wij realiseren deze ambities door het uitwerken van drie hoofdlijnen, conform de richtinggevende uitspraken die op 28 maart jl. door de Statencommissie Zorg, Welzijn en Cultuur zijn gedaan.

De drie hoofdlijnen zijn:

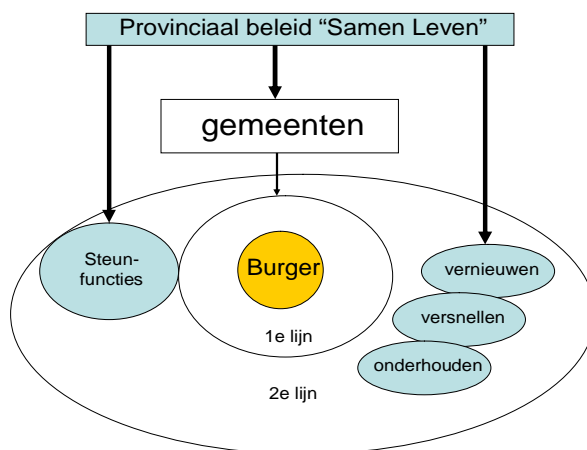
- Mede-investeren in een adequate sociale infrastructuur (onderhouden).
- Verspreiden van goede voorbeelden (versnellen).
- Stimuleren van maatschappelijke innovatie (vernieuwen).

Deze hoofdlijnen zijn gericht op het versterken van de sociale infrastructuur¹: ‘het geheel aan voorzieningen, organisatie(vormen) en betrekkingen die het mogelijk maken dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten, groepen, netwerken, gezinnen) samen kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving’.

¹ Engbersen en Sprinkhuizen, ‘In de ban van de buurt’, 1998

Een goede sociale infrastructuur is randvoorwaarde voor de participatie van alle Brabanders, juist voor hen die dat op eigen kracht (nog) niet kunnen. Voor het versterken van de sociale infrastructuur zijn wij niet de eerst verantwoordelijke partij. Het primaat in het sociale domein ligt bij andere partijen. Onze inzet vindt daarom niet plaats op basis van doorzettingsmacht, maar is beïnvloedend en stimulerend van aard. De meerwaarde van de provincie zit in het feit dat wij zicht hebben op het bovenlokale, (sub)regionale en provinciale niveau. De kracht van de provincie ligt in de beïnvloeding van de tweedelijns, direct en via de provinciale steunfuncties.

In figuur 1 is de positie van de provincie in het maatschappelijk krachtenveld schematisch weergegeven. Centraal staat de burger in al zijn sociale rollen en posities, omgeven door een sociale infrastructuur bestaande uit eerste- en tweedelijnsinstellingen en voorzieningen². De provincie bevordert de participatie van burgers in de samenleving door het verbeteren van de sociale infrastructuur. Zij doet dat in samenwerking met gemeenten en zet hiervoor haar steunfuncties in en subsidieert activiteiten die gericht zijn op het onderhouden, versnellen en vernieuwen van de tweedelijnsinstellingen en voorzieningen .

Figuur 1 Provinciaal beleid 'Samen Leven' versterkt de sociale infrastructuur zodat burgers kunnen participeren in de samenleving

Vanuit deze positionering zijn wij in staat om de volgende rollen op te pakken:

- Signalerend: welke ontwikkelingen op het terrein van participatie en maatschappelijke ontwikkeling doen zich voor? Wat gebeurt er landelijk, hoe verhoudt zich daar de Brabantse situatie mee?
- Inbreng deskundigheid: waar doen zich specifieke knelpunten voor waarop de provincie deskundigheid kan inbrengen of betrokken partijen bij elkaar brengen?
- Agendastellend: door aandacht voor bepaalde ontwikkelingen te vragen of door voorbeeldprojecten te initiëren.

² 1^e lijns instellingen en voorzieningen staan in direct contact met de burger. 2^e lijns instellingen en voorzieningen faciliteren de 1^e lijn en hebben geen directe burgercontacten, behalve na verwijzing.

- Faciliterend of voorwaardenscheppend: bijvoorbeeld door via de inzet van de provinciale steunfuncties ondersteuning te bieden aan gemeenten en de tweedelij, vooral daar waar een bovenlokale aanpak gewenst of nodig is.
- Stimulerend/vernieuwend: het aanjagen van innovatie op gebieden die de provincie vanuit haar eigen visie en ambitie prioritair acht en daarop proactief wil inspelen.

In de aanpak van thema's en knelpunten bepalen wij samen met andere partijen onze provinciale rol. Specifiek kan hier de samenwerking met de B5 gemeenten worden genoemd. Deze samenwerking heeft geresulteerd in een investeringsagenda. Ook met andere regionale samenwerkingsverbanden zijn dergelijke convenanten in voorbereiding.

In de navolgende paragrafen geven wij een overzicht van de lijnen waarlangs wij willen werken en de activiteiten die wij gaan ondernemen. Wij brengen de komende bestuursperiode meer lijn aan in onze inzet. Dit betekent een majeure verandering in aanpak en een andere manier van werken. De hoofdelementen daarvan staan weergegeven in onderstaand schema.

Van	Naar
Diverse sectorale beleidskaders zorg en welzijn	Eén beleidskader: de koepelnota Samen Leven
Diverse doelen en aanpakken	Drie hoofdlijnen: focus op participatie via: - mede-investeren in sociale infrastructuur (onderhouden) - verspreiden van goede voorbeelden (versnellen) - stimuleren maatschappelijke innovatie (vernieuwen)
Doelgroepen/sectorbeleid	Probleem/gebiedsgeoriënteerd
Versnipperde inzet middelen	Grotere projecten/ koppeling rol-activiteiten-middelen
Impliciete rol van de Provincie	Expliciet benoemen provinciale rol: - Signalerend - Inbreng deskundigheid - Partijen bij elkaar brengen - Faciliterend/voorwaardenscheppend - Agendastellend - Stimulerend/vernieuwend Uitgangspunt: bovenlokale/regionale meerwaarde
Ondersteuning diverse organisaties/belangengroepen (mix lokaal/regionaal, eerste/tweedelij)	Ondersteuning tweedelij en gemeenten
Overwegend middelen inzetten via beleidsregels met tranches	Ontwikkelen andere stimuleringsmogelijkheden: - Investeringsprogramma - Revolving fund - Convenant - Eigen expertise
(vraaggestuurd) ondersteunend/faciliterend	Ook meer pro-actief stimulerend/sturend

1.2 Maatschappelijke doel: 'in Noord-Brabant kan iedereen meedoen aan de samenleving'

Hoofddoelstelling van het provinciale sociale beleid is het bevorderen van participatie van burgers in de samenleving. Dit doen we vanuit onze rol als middenbestuur, hetgeen inhoudt dat we in de uitvoering terughoudend zijn en ons in beginsel alleen richten op de tweedelij en op bovenlokaal/regionaal niveau.

Om het brede en abstracte begrip participatie meer handen en voeten te geven hanteren wij op het terrein van Samen Leven hiervoor de volgende indicatoren:

- Maatschappelijke participatie: deelname aan vrijwilligerswerk, deelname aan sociale verbanden (maatschappelijke organisaties, verenigingen), het (kunnen) verlenen van mantelzorg en gebruik (kunnen) maken van maatschappelijke voorzieningen.
- Cliëntparticipatie: betrokkenheid van zorgvragers ten behoeve van het articuleren van de zorgvraag richting zorgaanbieders ('stem'), betrokkenheid van zorgvragers ten behoeve van belangenbehartiging, lotgenotencontact, zelfhulp ('steun').
- Burgerparticipatie: betrokkenheid van bewoners bij beleidsvorming en inrichting van de directe leefomgeving via bewonersorganisaties, wijkraden e.d.

De monitor Sociale participatie Noord-Brabant 2004 en de daarop gebaseerde trendanalyse geven zicht in de mate van maatschappelijke participatie (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk), cliëntparticipatie (zoals belangengroepen, cliëntenplatforms) en burgerparticipatie (bijvoorbeeld publiek debat, interactief beleid) op dat moment. Dit zijn voor ons de relevante indicatoren op hoofdlijnen voor het bepalen van het effect van het maatschappelijke doel rondom participatie. Wij zullen de trendanalyse in 2009 herhalen en de resultaten gebruiken voor eventuele bijstellingen van ons beleid.

De doelstelling (in Noord-Brabant kan iedereen meedoen aan de samenleving) sluit aan bij de wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De rode draad in deze wet is dat mensen in staat zijn of in staat moeten worden gesteld in en om hun eigen woning te functioneren en maatschappelijk te participeren, ongeacht eventuele beperkingen. Daarbij is het eigen organiserend vermogen uitgangspunt, met verschuiving van de rol van de burger als patiënt en zorgvrager naar die van burger met de daarbij behorende rechten, maar ook plichten.

De Wmo is in eerste instantie een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De Provincie heeft op grond van artikel 13 van de Wmo een wettelijke taak ten aanzien van het steunfunctiewerk. Als provincie geven we hieraan invulling door te investeren in een goede sociale infrastructuur als randvoorwaarde voor participatie.

1.3 De drie hoofdlijnen van beleid

Voor het realiseren van ons maatschappelijke doel ('in Noord-Brabant kan iedereen meedoen aan de samenleving') gaan we langs drie hoofdlijnen de sociale infrastructuur in Brabant versterken.

A. Mee-investeren in de sociale infrastructuur (onderhouden)

Wij investeren in de sociale infrastructuur vanuit onze positie als middenbestuur (complementair aan gemeenten), vanuit onze autonome rol op basis van politieke keuzes zoals verwoord in Perspectiefrijk Brabant en op basis van onze wettelijke taak ten aanzien van het steunfunctiewerk. Onze rol is primair voorwaardenscheppend: het ondersteunen van zelforganisaties, platforms, samenwerkingsverbanden en koepels. Daarbij willen we de beweging maken van het subsidiëren van een groot aantal belangengroepen, maatschappelijke instellingen, stichtingen e.d. naar het in beginsel alleen rechtstreeks ondersteunen van organisaties die hun werkzaamheden vanuit de tweedelijns uitvoeren ter ondersteuning en versterking van de eerstelijns.

B. Bevorderen deelname/actief burgerschap door verspreiden van best practices (versnellen)

Op het terrein van maatschappelijke deelname doen zich ontwikkelingen voor waardoor een aantal groepen buiten de boot valt of dreigt te vallen, bijvoorbeeld door vereenzaming, achterstand of overbelasting. Via een veelheid aan beleidsregels hebben wij in de afgelopen periode geïnvesteerd in nieuwe methodes en werkwijzen op verschillende terreinen. Dit heeft goede resultaten en waardevolle voorbeelden opgeleverd, zoals het concept Wonen Zorg en Service in de Wijk, de aanpak Ouderenproof en, recent, de Ontwerpwedstrijd Dementie.

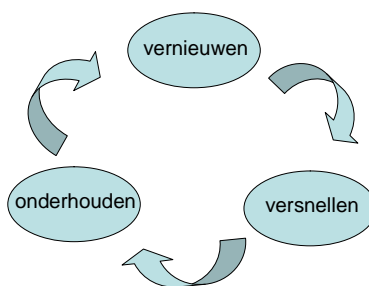
Als tweede hoofdlijn stellen we daarom voor dat we meer dan voorheen deze succesvolle methodes en werkwijzen gaan verbreden en verspreiden. Onze rol is hierbij vooral het stimuleren en faciliteren van het gebruik van en de deelname aan 'best practices'. Het gaat hier altijd om een tijdelijke inzet. Dit doen wij o.a. op het terrein van leefbaarheid in dorpen en leefbaarheid in wijken. Versnellen kan via tijdelijke financiële inzet en/of via kennisverspreiding. Sleutelwoorden hiervoor zijn inspirerend, robuust en effectief.

C. Stimuleren van maatschappelijke innovatie (vernieuwen)

Om via de sociale infrastructuur te kunnen blijven inspelen op de voortdurende veranderingen is het noodzakelijk om te investeren in vernieuwing: *'Er moet actief geanticipeerd worden op de toekomst: dat vraagt om durf en creativiteit, om een houding waarin de wil tot experimenteren ruim kansen krijgt'*.

(Vertrouwen in Brabant, 2007-2011). Net als bij de hoofdlijn "versnellen" gaat het hier om tijdelijke impulsen. Vanuit onze stimulerende en vernieuwende rol ondersteunen wij daarom verschillende innovatieve experimenten. In het kader van het programma 'Perspectiefrijk Brabant' leggen wij prioriteit bij innovatie in de zorg, met het accent op ICT als hulpmiddel om mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen ('slimme zorg').

In figuur 2 zijn de drie hoofdlijnen van beleid schematisch weergegeven. De figuur brengt zo ook de motor van het provinciale sociale beleid in beeld. Wij investeren in de sociale infrastructuur. Innovatieve initiatieven worden lokaal uitgetoet. Kansrijke innovaties ('best practices') worden Brabantbreed 'uitgerold' teneinde ze te verankeren in de sociale infrastructuur. Dit houdt in dat er ook aandacht is voor een duurzaam vervolg. Onze inzet hierbij kan meerjarig zijn, maar is altijd van tijdelijke aard.

Figuur 2. De drie hoofdlijnen van het provinciaal beleid Samen Leven.

1.4 De strategische omslag in de aanpak van het beleid

De provincie investeert op diverse manieren in de sociale infrastructuur. Zoals wettelijk voorgeschreven gebeurt dat door inzet van de provinciale steunfuncties Zet en Palet, het Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling PON, de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en Maatschappelijke Zorg (PRVMZ) en Stichting Zorgbelang Brabant. Daarnaast ondersteunt de provincie ook direct maatschappelijke organisaties, instellingen en gemeenten. Dat gebeurt vooral door het verstrekken van subsidie. In de lijn van de ambities en uitgangspunten in het bestuursakkoord maken wij een strategische omslag in de aanpak van dit beleid en onze manier van werken, ten aanzien van de volgende elementen:

Van ondersteuning van organisaties en belangengroepen naar (alleen) ondersteuning van de tweedelij n en gemeenten

Zoals eerder aangegeven, is de provincie op het terrein van het versterken van de sociale infrastructuur niet de eerst verantwoordelijke partij. Wij voeren onze verantwoordelijkheden uit samen met andere partijen, vooral gemeenten en maatschappelijke instellingen/organisaties. Om onze rol en positie zo effectief en efficiënt mogelijk waar te maken, zullen wij in de komende periode in beginsel alleen organisaties die hun werkzaamheden vanuit de tweedelij n uitvoeren rechtstreeks ondersteunen. De tweedelij n ondersteunt de instandhouding en versterkt de effectiviteit van de eerstelij n. Dit zijn vooral koepel- en/of bovenlokale organisaties. Bijvoorbeeld op het terrein van zorgvragersbeleid is de Stichting Zorgbelang de partner die wij structureel ondersteunen in plaats van diverse patiëntenorganisaties; op het terrein van ouderenbeleid is dat de VBOB in plaats van de afzonderlijke ouderenbonden. Deze omslag heeft uiteraard betrekking op alle door ons gesubsidieerde instellingen en zullen wij op een zorgvuldige wijze met betrokken instellingen die dit aangaat realiseren.

Ook de manier waarop wij ondersteuning geven verandert. We willen de omslag maken van instandhoudingssubsidies naar projectsubsidieëring. In de projectsubsidieëring staan concrete meetbare afspraken over te bereiken doelstellingen centraal. Ook deze wijziging zullen wij met de betrokken instellingen zorgvuldig doorvoeren.

Van doelgroepbeleid naar oplossen van maatschappelijke thema's

De invoering van de Wmo kan worden geplaatst in een context van brede demografische ontwikkelingen en maatschappelijk processen, zoals de ontgroening en vergrijzing, de verkleuring en vermaatschappelijking van de zorg. Uit zowel landelijke als provinciale voortgangsrapportages blijkt dat bij veel gemeenten het accent (vooralnog) ligt op het realiseren van hun taken op het terrein van zorg en opvang. Daar ligt inderdaad een grote opgave in het licht van de effecten van de toenemende vergrijzing. Maar de Wmo vraagt om een bredere benadering van maatschappelijke ondersteuning, niet alleen voor de traditionele zorgvragers zoals ouderen of mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, maar ook voor sociale minima, dak- en thuislozen, slachtoffers van huiselijk geweld, (ex)verslaafden, mantelzorgers, etc. De Wmo beoogt bovendien naast zorgverlening ook maatschappelijke activering van in principe iedereen. Doelgroepenbeleid past dus niet bij deze ontwikkeling.

Binnen deze brede context bepalen wij onze inzet op het onderhouden, versnellen en vernieuwen van de sociale infrastructuur. Daartoe hebben wij bestaande en nieuwe activiteiten geïnventariseerd, tegen het licht gehouden en gebundeld onder een vijftal maatschappelijke thema's die wij voor de komende jaren relevant achten:

- stimuleren van actief burgerschap
- kwaliteit van de leefomgeving
- toekomstbestendige zorgstructuur
- langer thuiswonen/zelfstandig wonen
- benutten van sociaal kapitaal

In het volgende hoofdstuk worden deze maatschappelijke thema's verder uitgewerkt.

2 Maatschappelijke thema's: uitwerking op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk beschrijven wij langs de drie hoofdlijnen (onderhouden, versnellen en vernieuwen) de beoogde inzet op vijf maatschappelijke thema's:

1. stimuleren van actief burgerschap
2. kwaliteit van de leefomgeving
3. toekomstbestendige zorgstructuur
4. langer thuiswonen/zelfstandig wonen
5. benutten van sociaal kapitaal

Deze thema's zullen elkaar in de praktijk uiteraard overlappen. Onze inzet op de thema's bestaat uit het voortzetten van reeds in gang gezet beleid en/of extra impulsen voor versnelling of innovatie.

2.1 Stimuleren van actief burgerschap

Maatschappelijk thema

De vrijwillige inzet van burgers is maatschappelijk en economisch gezien van onschatbare waarde. Zo maken vrijwilligers onderdeel uit van de informele zorg: zij verrichten taken, onverplicht en onbetaald, ten behoeve van andere mensen en de samenleving (zie ook 2.3.). Dit werk zou anders door professionals gedaan moeten worden. Vrijwilligers zijn ook onmisbaar voor de leefbaarheid en sociale samenhang in wijken en buurten. Voorbeelden daarvan zijn de betrokkenheid van burgers bij de totstandkoming van dorp- en/of wijkontwikkelingsplannen en de inzet voor burenhulpactiviteiten of initiatieven om de kwaliteit van hun woonomgeving te verhogen. Of hun betrokkenheid bij het lokale Wmo-beleid, waarbij gemeenten tevens moeten zorgdragen voor deelname van bijzondere groepen zoals mantelzorgers en sociale minima.

Een andere vorm van actief burgerschap betreft de participatie van burgers/cliënten bij het zorgvragersbeleid. Hierbij doet zich een verschuiving voor van de positie van patiënt/zorgvrager als cliënt naar de positie van burger(met rechten en plichten). In het kader van de Wmo is dit nu een gemeentelijke verantwoordelijkheid, evenals het vrijwilligersbeleid.

De trendanalyse die op basis van de Monitor Sociale Participatie 2004 is opgesteld geeft aan dat er op vele terreinen een terugloop te zien is van participatie van burgers, zoals op het terrein van vrijwilligerswerk. Dit is voor ons een belangrijke reden om op dit thema in te zetten.

Doel

Met het stimuleren van actief burgerschap bevordert de provincie de participatie van burgers bij de inrichting en het functioneren van hun leefomgeving; bij het zorgvragersbeleid en bij het vrijwilligerswerk om daarmee de dalende tendens op het terrein van sociale participatie te stuiten.

Provinciale rol

De Provincie stimuleert bewonersparticipatie door dit nadrukkelijk als subsidievoorwaarde op te nemen in het beleid rond leefbaarheid en ondersteunt gemeenten om hun nieuwe taken op het terrein van vrijwilligersbeleid en cliëntparticipatie vorm te geven, onder andere door inbreng van deskundigheid en het mogelijk maken van kennisuitwisseling.

Wat gaan wij daarvoor doen

A. Onderhouden sociale infrastructuur 2008-2011

- Via de inzet van onze steunfunctie-instellingen en in samenwerking met gemeenten onderhouden en versterken wij de ondersteuningstructuur van lokale en regionale Wmo-steunpunten. Daarbij geven wij specifiek aandacht aan de afstemming met de steunpunten mantelzorg en de draagkracht van vrijwilligersorganisaties. Tevens zal de versterking gericht moeten zijn op de verdere professionalisering van de steunpunten.
- Op het terrein van actief burgerschap zetten wij onze steunfuncties (Zet,Palet) vooral in op bewonersparticipatie (leefbaarheid), informele zorg (de zorgvrijwilliger) en specifiek achterblijvende groepen (zoals allochtone vrouwen).
- Via onze subsidierelatie met St. Zorgbelang³ zullen wij gericht sturen op het bereiken en activeren van cliëntgroepen die nu achterblijven, zoals mensen met een psychische stoornis of beperking. Gemeenten hebben aangegeven, dat zij behoefte hebben aan diverse manieren van ondersteuning. Zij willen onder andere inzicht krijgen in de omvang en samenstelling van de doelgroep, meer afstemming en samenwerking tussen centrum- en omliggende gemeenten en methoden om deze groep te betrekken bij de beleidsvorming.

B. Versnellen 2008-2011

- Succesvolle projecten op het terrein van het werven en binden van vrijwilligers die wij in de periode 2005-2007 hebben (mede) gefinancierd, zullen wij oppakken voor verbreding naar andere delen van Brabant.
- In de beleidsregels Leefbaarheid dorpen en wijken is als subsidievoorwaarde vastgelegd, dat voorstellen voor activiteiten in samenwerking met bewoners tot stand dienen te komen. Dit blijft één van de belangrijkste toetsingscriteria in de beoordeling van de subsidieaanvragen Leefbaarheid dorpen en wijken.
- Op het terrein van leefbaarheid gaan wij op zoek naar goede voorbeelden via de “ Parels van Brabant”.

C. Vernieuwen 2008 - 2011

- Innovatie gaan wij stimuleren door het aanscherpen van het instrument EVC (Eerder Verworven Competenties), het experimenteren met dit instrument en het onderzoeken van de maatschappelijke effecten ervan. In het kader van vrijwilligerswerk is dit aanbod nieuw. Vrijwilligers kunnen door middel van een EVC hun (ontwikkelde) competenties laten vastleggen. Dit helpt hen bij het vinden van vrijwilligerswerk op maat, dan wel in de toekomst door te stromen naar een betaalde baan. Wij maken een plan van aanpak samen met de steunfunctie-instelling ZET en onderwijsinstellingen.

2.2 Kwaliteit van de leefomgeving

Het thema Leefbaarheid is in het kader van het bestuursakkoord Vertrouwen in Brabant als onderdeel van het programma Perspectiefrijk Brabant uitgewerkt in twee reeds vastgestelde beleidskaders: Leefbaarheid in wijken en Leefbaarheid in dorpen (vastgesteld door PS op 18 april 2008). De uitvoeringsprogramma's zijn inmiddels ook gereed.

³ In het verleden is de doeluitkering voor patiënten- en cliëntenondersteuning opgegaan in het Provinciefonds

Een specifiek element binnen leefbaarheid is de sociale veiligheid. In de nota Integrale veiligheid is het provinciale veiligheidsbeleid nader uitgewerkt. Deze nota is op 19 oktober 2007 in de commissie BM vastgesteld.

Maatschappelijk thema

In de bestuursperiode 2007-2011 wil de provincie een stevige impuls geven aan het versterken van de leefbaarheid in dorpen en wijken. Betrokkenheid van burgers is van cruciaal belang voor de ontwikkeling en implementatie van plannen om de leefbaarheid te vergroten en te versterken. Dorps- en wijkontwikkelingsplannen, opgesteld door gemeenten samen met de bewoners, zijn een belangrijk instrument om deze betrokkenheid vorm te geven. Bewoners participeren bij het maken van een plan en bij de uitvoering ervan.

Uit onderzoek blijkt dat sociaal-culturele thema's slechts mondjesmaat doordringen in dorps- en wijkontwikkelingsplannen. Bij aanvang van de procedure staan deze thema's vaak wel op de agenda, maar gedurende het proces verdwijnen zij veelal uit het zicht. In de kernen leeft het idee dat de gemeenschapszin en de sociale samenhang sterk genoeg zijn om problemen als eenzaamheid en de groeiende vraag naar mantelzorg te pareren.

Het bevorderen van samenwerking op het gebied van sociale veiligheid was in de afgelopen jaren de kern van het provinciale veiligheidsbeleid. Binnen de veiligheidshuizen, die binnen de provincie tot stand zijn gekomen, wordt de ketensamenwerking tussen de verschillende actoren op dit terrein vorm gegeven. Dichter bij huis vormt de aanpak van huiselijk geweld nog een belangrijk speerpunt.

Doel

Door te investeren in integrale dorpsontwikkelingsplannen en wijkexperimenten, wil de provincie de leefbaarheid in dorpen en wijken een extra stimulans geven. Concreet wil de Provincie, samen met gemeenten en bewoners in deze bestuursperiode een twintigtal Integrale dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's) realiseren waarvan sociale en culturele aspecten een integraal onderdeel uitmaken.

Door de verbreding en verdere regionalisering van veiligheidshuizen in Brabant wil de provincie komen tot een Brabantbreed netwerk van veiligheidshuizen dat nauw samenwerkt met de centra voor Jeugd en Gezin en advies- en steunpunten huiselijk geweld. Door het stimuleren van de "Veiligheidsmonitor" wil de provincie meer zicht krijgen op de veiligheidssituatie in Brabant en beter kunnen meten en sturen.

Provinciale rol

De Provincie signaleert, stimuleert, faciliteert, brengt partijen bij elkaar en brengt deskundigheid in.

Wat gaan wij daarvoor doen

Het accent in de aanpak van het thema leefbaarheid ligt op het versnellen en vernieuwen.

B. Versnellen: 2008-2011

Dorpen

Zoals verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Leefbare dorpen 2008 ligt de nadruk op:

1. Het stimuleren van de totstandkoming van IDOP's en de sociale inhaalslag hierbij.
2. Na plannen doen: het uitvoeren van vastgestelde dorpsontwikkelingsplannen.

Veiligheid

1. ondersteunen van:
 - de verdere verspreiding en regionalisering van veiligheidshuizen
 - ontwikkeling van meet- en sturingsinstrumenten
2. uitvoeren van provinciebrede projecten ter verbetering van de aanpak huiselijk geweld
3. stimuleren van gemeenten om gebruik te maken van de Veiligheidsmonitor

C. Vernieuwen: 2008-2011

Dorpen

Voorbeeldwerking 'innovatieve' (burger)-initiatieven: 'Parels van Brabant': binnen deze programmaliijn wordt een aantal voorbeeldprojecten van burgerinitiatieven geselecteerd dat andere groepen burgers kan inspireren. De gekozen voorbeelden worden in een volgende fase als voorbeeldprojecten verspreid (versnellen). Bij deze aanpak zijn o.a. dorpsraden, vereniging kleine kernen, accountmanagers Zorg & Welzijn, gebiedsmakelaars en het PON betrokken.

Wijken

1. Experimenten waarin fysieke ingrepen samengaan met sociale en culturele aspecten.
In 2008 zullen we samen met gemeenten circa zes van deze wijkexperimenten starten. Waar mogelijk worden combinaties gemaakt met veiligheidshuizen, centra van jeugd en gezin en Slimme Zorg. Maatschappelijke innovatie en het tot stand brengen van een adequate sociale infrastructuur zijn hier de sleutelwoorden.
2. Experimenten waarbij sociale aspecten de overhand hebben.
In samenwerking met andere partijen zet de Provincie als aanjager van innovatie in op integrale wijkexperimenten die bijdragen aan de sociale cohesie, participatie, ontmoeting en betrokkenheid van bewoners. De experimenten worden samen met bewoners ontwikkeld en uitgevoerd, binnen gemeenten van verschillende omvang. In deze experimenten is participatie het sleutelwoord, waarbij cultuur en sport vaak als bindmiddel in een wijk fungeren.

2.3 Toekomstbestendige zorgstructuur

Maatschappelijk thema

Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het groeiende aantal ouderen en als gevolg daarvan het toenemend aantal zorgbehoefte ouderen, zetten de toegang tot de zorg onder druk. Het beroep op zowel de informele zorg als formele zorg neemt fors toe. Informele zorg is 'zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt gegeven aan een hulpbehoevende door één of meer leden van diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie'.⁴ Informele zorg kan gezien worden als de 'smeerolie' van de Nederlandse maatschappij. Overbelasting dreigt voor mantelzorgers en overbevraging voor de zorginstelling. Dit wordt nog versterkt door een toenemend tekort aan arbeidskrachten. Er is dringend behoefte aan voldoende voorzieningen voor respijtzorg. Respijtzorg is zorg die gericht is op het (tijdelijk) ontlasten van de

⁴ Kwekkeboom, 1990

mantelzorger wanneer deze overbelast dreigt te raken. Iemand anders neemt dan (een deel van) de taken van de mantelzorger over.

Enkele feiten: het aantal mantelzorgers in Nederland wordt geschat op 3,7 miljoen; 300.000 burgers zijn zorgvrijwilliger. Mantelzorgers doen wekelijks het werk van 650.000 professionals. Naar schatting vertegenwoordigt mantelzorg een waarde die tussen de 4 en 7 miljard euro per jaar ligt. Landelijk zijn naar schatting 200.000 mantelzorgers overbelast.

In de toekomst zal het potentieel aan informele zorgers afnemen, omdat de bevolking vergrijsd en leefstijlen veranderen (minder vrije tijd, combineren van verantwoordelijkheden en verschillende rollen, grotere geografische mobiliteit). Met de komst van de Wmo is een sociaal netwerk een vereiste geworden, doordat van mensen wordt verwacht dat ze bij tijd en wijlen hun sociale netwerk kunnen inschakelen voor hulp en ondersteuning. Een groot aantal ouderen beschikt over een sociaal netwerk, maar dit is doorgaans een kwetsbaar netwerk, omdat het hoofdzakelijk bestaat uit mensen in dezelfde levensfase. Een sociaal netwerk is hoe dan ook van belang voor het welbevinden van mensen.

Door de tekorten in de zorg is een combinatie van professionele en informele zorgverleners onvermijdelijk geworden. Dit wordt ook onderstreept in de brochure ‘Samenwerking informele en professionele zorg in Noord-Brabant’⁵. Samenwerking tussen professionele en informele zorgverleners is noodzakelijk, zeker gelet op het toekomstige rijksbeleid gericht op een verdere versoering van de AWBZ, waardoor in veel gevallen het recht op professionele zorg gedeeltelijk vervalt. De noodzaak om innovatie in de zorg te bevorderen is evident, zoals investeren in opleidingen en “slimme zorg”.

Tegelijkertijd blijkt de (h)erkenning van mantelzorgers op verschillende plekken in de samenleving nog een blinde vlek te zijn. Juist deze (h)erkenning in brede lagen van de bevolking (werkgevers, de ‘gewone’ burger, leraren, etc.) is noodzakelijk om mantelzorgers de ruimte te geven hun taken uit te kunnen voeren.

Door vergrijzing en extramuralisering neemt de druk op de eerste lijnszorg toe. Meer ouderen kampen met meerdere ziekten. In de vorige bestuursperiode zijn wij erin geslaagd het huisartsentekort in Brabant terug te dringen en co-assistenten en huisartsen aan Brabant te binden door bij te dragen aan hun opleiding, aan taakherschikking en differentiatie. Dit is gedurende de afgelopen bestuursperiode zeer succesvol geweest. Brabant Medical School heeft hier een belangrijke rol in gespeeld.

Doel

De Provincie wil gemeenten ondersteuning bieden bij het realiseren van sociale netwerken en een goede afstemming tussen de informele en formele structuren op regionaal en provinciaal niveau.

⁵ Samenwerking Informele en professionele zorg in Noord/Brabant (PRVMZ en BRIZ, augustus 2007)

Provinciale rol

De provincie heeft op dit terrein vooral een signalerende rol, gericht op het bij elkaar brengen van partijen en het stimuleren van afstemming en samenwerking. De provincie faciliteert en ondersteunt het veld via de inzet van de steunfuncties en het doen van onderzoek. Aandachtspunt hierbij is het versterken en verbreden van respijtzorgvoorzieningen. Op basis van onze wettelijke taak stellen wij het spreidingsplan Ambulancezorg vast.

Wat gaan wij daarvoor doen

A. Onderhoud sociale infrastructuur 2008-2011

- Wij werken het onderwerp Informele zorg verder uit via een uitvoeringsnotitie, waarin onder meer aandacht voor de wijze waarop in samenwerking met de steunfuncties kan worden bijgedragen aan betere beeldvorming over en zichtbaarheid van de mantelzorgers breed in de samenleving.
- Via de inzet van onze steunfunctie-instellingen, de Brabantse Raad voor de Mantelzorg (BRIZ) en Zorgbelang onderhouden en versterken wij in samenwerking met de gemeenten de ondersteuningstructuur van lokale en regionale steunpunten. Daarbij geven wij specifiek aandacht aan de afstemming met de steunpunten mantelzorg en aan de ondersteuning van mantelzorgers van dementerenden.
- Wij continueren de ondersteuning van de platforms palliatieve zorg.
- De provincie heeft in haar spreidingsplan van december 2005 gesteld dat tenminste 95% van de bevolking in ieder gebied van een Regionale Ambulance Voorziening binnen 15 minuten moet kunnen worden bereikt. De wet op het Ambulancevervoer zal binnenkort behandeld worden in de Eerste Kamer; tijdens deze bestuursperiode zal duidelijk worden of de provincie deze taak behoudt dan wel dat zij worden overgeheveld naar de rijksoverheid

B. Versnellen 2008-2011

- Om de bekendheid van 'respijtzorg' te vergroten en het belang ervan te onderstrepen zullen wij 'best practices' onder de aandacht brengen bij zowel mantelzorgers als gemeenten en betrokken organisaties. Wij zullen nagaan of het mogelijk is om voor (ex)-mantelzorgers die op zoek zijn naar betaald werk een EVC-certificaat (Eerder Verworven Competenties) op te stellen.
- In het kader van het programma 'Slimme Zorg' bekijken we op welke wijze mantelzorgers ontlast kunnen worden door de inzet van ICT-voorzieningen.
- Het Brabantbreed verspreiden van 'best practices' rondom dementie: de ontwerpwedstrijd Dementie heeft minimaal 5 inzendingen opgeleverd die verder uitgewerkt worden en op de 'markt' kunnen worden gebracht.
- Wij willen een grootschalig onderzoek doen naar vraag en aanbod in Noord-Brabant over de hele breedte van de zorg. Momenteel is al gestart met een voorstudie. Daarbij wordt getracht in beeld te brengen wat de toekomstige zorgvraag, dus op de langere termijn (tot 2025), zal zijn. Het zorgaanbod en de benodigde competenties moeten daarop afgestemd worden.
- Vanwege de urgentie van het tekort aan arbeidskrachten in de zorg en de nog beperkte deelname van allochtone vrouwen aan de arbeidsmarkt, hebben wij Palet, PON en PSW gevraagd om de mogelijkheden te onderzoeken tot het vergroten van de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen op de Brabantse zorgarbeidsmarkt. Wij zullen de uitkomsten van het

onderzoek naar de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen in de zorgsector, in nauwe samenspraak met eerstverantwoordelijken, uitwerken in een plan van aanpak (in samenwerking met Dynamisch Brabant).

- Voor de komende bestuursperiode willen wij via de Brabant Medical School verdere innovaties in de zorg bevorderen door het opleiden van nieuwe medische professionals, ook op MBO niveau, omdat daar het tekort aan verzorgenden steeds nijpender wordt. Aandachtspunten zijn investeren in een aantrekkelijke arbeidsmarkt en een positief imago van de gezondheidszorg door innovatie (in samenhang met de programmaliijn Dynamisch Brabant uit het provinciaal bestuursakkoord).

2.4 Langer thuis wonen/zelfstandig wonen

Maatschappelijk thema

Veel mensen met een beperking of een gezondheidsprobleem willen zo lang mogelijk in de eigen sociale omgeving blijven en daarbij zelf de regie houden. In het kader van het beleid gericht op de vermaatschappelijking van de zorg wordt hier al geruime tijd aandacht aan besteed. Knelpunten zijn onder meer het onvoldoende beschikbaar zijn van kleinschalige woonzorgvoorzieningen, het fors toenemende aantal dementiepatiënten en onvoldoende borging van de welzijnscomponent op het terrein van wonen-zorg-welzijn.

Het wonen in een kleinschalig woonzorginitiatief wordt, door mensen die geen mantelzorg hebben waarop zij terug kunnen vallen, enorm gewaardeerd. Zij kunnen hierdoor zo lang mogelijk in de eigen sociale omgeving blijven en zorg ontvangen zoals die 'thuis' gegeven zou worden. Uit onderzoek is gebleken dat ook het personeel hier liever werkt en bijvoorbeeld minder last heeft van burn-out klachten. Deze zorgvorm heeft een positieve uitstraling en kan een bijdrage leveren aan het beperken van de tekorten aan zorgpersoneel.

In 2015 zijn er in Brabant naar verwachting 50.000 mensen met dementie. Daarnaast zijn er 100.000 tot 150.000 mensen direct betrokken als mantelzorger. In 2006 en 2007 is het Brabants Actieprogramma Dementie uitgevoerd, waarmee een bijdrage is geleverd aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Dementieconsulenten zijn ondersteund en ontmoetingshuizen opgezet. Ook is de zorg in zorginstellingen verbeterd door een bijdrage te leveren aan het werken volgens het concept 'kleinschalig wonen en ontspanning'. Het thema Dementie vraagt om een degelijk vervolg.

Doel

Samen met onze partners willen wij mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Naast andere maatregelen willen wij in de huidige bestuursperiode vooral investeren in mogelijkheden die nieuwe technologieën op dit terrein kunnen betekenen.

Provinciale rol

De provincie signaleert, faciliteert, is agendastellend en vooral gericht op innovatie.

Speerpunt programma Perspectiefrijk: extra investering in 'Slimme zorg'

Door de vergrijzing hebben steeds meer Brabanders zorg nodig. Door 'Slimme Zorg' kunnen zij langer thuis blijven wonen. Precies zoals ze dat zelf willen en van alle gemakken voorzien.

De vergrijzing slaat toe waardoor de vraag naar zorg groeit. Tegelijkertijd werken er steeds minder mensen in de zorgsector. De druk op de zorg neemt ook toe. Verder willen ouderen en mensen met een chronische ziekte langer zelfstandig thuis blijven wonen.

ICT-oplossingen in de zorg

ICT-toepassingen kunnen zorg ondersteunen, waardoor zieken langer zelfstandig kunnen blijven. Daarom ondersteunt de provincie projecten op het gebied van 'Slimme Zorg.' Een voorbeeld daarvan is de installatie van bewegingssensoren bij een oudere met dementie. Als hij/zij niet binnen vijf minuten terug is, wordt vanuit de zorgcentrale bekeken wat er aan de hand is. Als het nodig is, komt er iemand langs. Dat geeft een gerust gevoel. Ook de kinderen maken zich minder zorgen.

ICT kan ook worden ingezet om het contact tussen hulpbehoevenden en de buitenwereld te vergemakkelijken; een pluspunt, want eenzaamheid is één van de grootste problemen van de vergrijzing. Daarnaast maken ICT-toepassingen het zorgverleners gemakkelijker om zorg op maat te geven. Er kan worden gedacht aan een beeldspraakverbinding via de TV waarmee een gesprek met bijvoorbeeld een mantelzorger of professional op afstand mogelijk is.

Provincie als regisseur

De provincie Noord-Brabant heeft als doel om ouderen en mensen met een chronische ziekte langer zelfstandig thuis te kunnen laten wonen met behoud van kwaliteit en beschikbaarheid van noodzakelijke zorg. Ze ziet het implementeren van ICT-toepassingen in de zorg en het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden als middelen om aan deze doelstelling bij te dragen. De provincie pakt hierin haar rol omdat ze het belangrijk vindt dat iedereen mee kan doen in de samenleving.

Wat gaan wij daarvoor doen

Het accent in de aanpak van dit thema ligt op het versnellen en vernieuwen.

B. Versnellen: 2008-2011

- Wij stimuleren de totstandkoming van een regionaal verspreid aanbod van kleinschalige woonzorgvoorzieningen (woonvormen waarin de dagelijkse gang van zaken zoveel mogelijk “net als thuis” is), waaronder hospices.
- Wij zullen met onze steunfunctie-instellingen de respijtzorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers helpen versterken door onder andere informatieoverdracht en deskundigheidsbevordering op het gebied van respijtzorgvoorzieningen. De Provincie ondersteunt de gemeenten en regio's en helpt hen om de ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers van de grond te krijgen.
- Wij zullen in Brabant minimaal drie Dementie Ondersteunings- en Trainingscentra's (DOT's), op basis van maatwerk, tot stand brengen. De verbreding van het concept 'regionale Dementie

Ondersteunings- en Trainingscentra' (DOT's). Het DOT is een regionale spil in het psychogeriatrische veld, waar kennis over omgangs- en benaderingswijzen samenkomt en wordt verspreid met als doel een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van kwaliteit van leven en de kwaliteit van de zorg.

- Wij stimuleren de uitrol in Brabant van het concept van de woonservicezone (een buurt waar wonen, welzijn- en zorgfuncties goed georganiseerd en toegankelijk zijn voor in principe iedereen) in samenwerking met de steunfunctie-instellingen.

C. Vernieuwen: 2008-2011

- Op het terrein van slimme zorg wordt ingezet via twee uitvoeringslijnen die nauw met elkaar in verband staan; enerzijds: tien grootschalige ICT projecten uitvoeren, anderzijds: kennis en projectervaring uitwisselen (zowel op landelijk als op Europees niveau). De provincie voert deze projecten niet zelf uit, maar regisseert, inspireert en faciliteert. Dat doet ze zowel met menskracht als met financiële middelen. Daarnaast is het zinvol om burgers en instellingen op de hoogte te stellen van de beschikbare mogelijkheden en de maatschappelijke staan.
- In de periode 2008 – 2011 investeert de provincie 9 miljoen euro subsidie als cofinanciering in ongeveer tien Slimme Zorg – projecten. In deze projecten werken profit en non-profit organisaties met elkaar samen. Er is sprake van publiek - private samenwerking.

2.5 Benutten sociaal kapitaal

Maatschappelijk thema

‘Sociaal kapitaal bestaat uit het geheel van actieve relaties tussen mensen: vertrouwen, wederzijds begrip, gedeelde waarden en gedrag dat mensen verbindt tot netwerken en gemeenschappen waardoor gemeenschappelijke actie mogelijk wordt’⁶. Het ontwikkelen en gebruiken van het Brabantse sociale kapitaal dragen bij aan het oplossen van vraagstukken op het terrein van de vermaatschappelijking van de zorg, leefbaarheid in wijken en buurten en tekorten op de arbeidsmarkt in bijvoorbeeld de zorgsector. Wij streven naar beter perspectief op opleiding, werk of zelfstandig ondernemerschap mede door versterking van sociale samenhang en maatschappelijke participatie: het verrichten van vrijwilligerswerk, familiezorg of het samen deelnemen aan sport, cultuur en buurtactiviteiten. Want precies hier op deze plekken van samenwerking en ontmoeting vindt zowel de integratie als de participatie plaats: het actief meedoen en erbij horen.

Diversiteit en integratie vormen gezamenlijk een belangrijke drager van de sociale kwaliteit in Brabant. Het is binnen de sociaal/culturele en economische pijlers van Brabant een onmiskenbaar facet van duurzame ontwikkeling en om deze reden één van de thematische dwarsverbanden in het provinciale beleid gericht op werk, onderwijs, cultuur, zorg en sociale samenhang. Ook op dit thema is het van belang de omslag te maken van doelgroepenbeleid naar een probleem-georiënteerde aanpak. Het Kleurrijk Brabant-concept, ontwikkeld in de vorige bestuursperiode, blijkt daarvoor een krachtig, herkenbaar instrument te zijn.

⁶ Cohen en Prusak, 2001

Doel

Wij willen bevorderen dat het Brabantse sociale kapitaal ten volle wordt benut en ontwikkeld, zowel vanwege de versterking van de positie van de burger als vanwege het maatschappelijk belang en rendement. Door te participeren wordt integratie bevorderd en sociaal isolement voorkomen.

Provinciale rol

De provincie had voorheen geen specifiek beleid op dit thema, met uitzondering van Kleurrijk Brabant. Naast voorzetting van dit succesvolle beleid, willen wij deze methodiek (aanpak via meerjarige actie- en investeringsprogramma's) toepassen daar waar mensen (nog) niet op eigen kracht kunnen participeren. Op deze wijze geeft de Provincie Noord- Brabant vanuit haar visie invulling aan haar rol van aanjager, mindsetter, en kennismakelaar

Wat gaan wij daarvoor doen

A. Onderhoud sociale infrastructuur 2008-2011

- Het Bestuursakkoord 'Vertrouwen in Brabant' noemt Kleurrijk Brabant een van de strategische doelstellingen. De investeringsprogramma's Kleurrijk Brabant Werkt! (beroepskeuzevoorlichting) en Kleurrijk Brabant! Onderneemt (promotie en professionalisering etnisch ondernemerschap) worden voortgezet in deze bestuursperiode.
- Dit geldt ook voor Kleurrijk Brabant Leert (mentorenprojecten basisschool en voortgezet onderwijs), Kleurrijk Brabant Zorgt (promotie en professionalisering diversiteit in de zorg) en Kleurrijk Brabant Ontmoet (dialogo, beeldvorming, antidiscriminatiewerk).

B. Versnellen: 2008-2011

- De methodiek van Kleurrijk Brabant toepassen en verbreden om (groepen⁷ van) mensen in staat te stellen te participeren. De programma's bestaan uit innovatieve en experimentele projecten die zich kenmerken door mindsetting, het ontwikkelen en toetsen van nieuwe methodieken en het bij elkaar brengen en het laten samenwerken van doelgroepen en professionele stakeholders. De provincie biedt met de Kleurrijk Brabant-aanpak de mogelijkheid te onderzoeken en te ervaren - wat werkt wel, wat werkt niet?- ook voor andere groepen in de samenleving. Zodat er expertise ontstaat en antwoord op de vraag welke strategie en instrumenten tot succes leiden en de betrokken organisaties na vier jaar de bevindingen volledig kunnen benutten.

⁷ bijvoorbeeld zwerfjongeren, eenzame ouderen, mantelzorgers

3 Instrumentarium

In de voorgaande hoofdstukken hebben wij de ambities voor het provinciale sociale beleid in deze bestuursperiode aangegeven. Onze inzet is er opgericht de maatschappelijke participatie, cliëntparticipatie en burgerparticipatie van Brabantse burgers te versterken. Wij zijn ons ervan bewust dat de provincie in het sociale domein bescheiden, maar belangrijke rollen heeft. Samen met onze partners staan wij voor een stabiele sociale infrastructuur. De provincie zal deze infrastructuur mede onderhouden vanuit de tweede lijn, 'best practices' Brabantbreed verspreiden en versnellen en innoveren waar dat nodig is. Onze eerdere, verbrokkelde aanpak veranderen wij in een programmatische aanpak langs een vijftal hoofdthema's: 'stimuleren van actief burgerschap', 'kwaliteit van de leefomgeving', 'toekomstbestendige zorgstructuur', 'langer thuiswonen' en 'benutten van sociaal kapitaal'.

Voor het realiseren van deze ambities hebben wij verschillende instrumenten beschikbaar. Een overzicht:

Eigen deskundigheid en inzet personele capaciteit

Uit gesprekken met gemeenten en anderen is gebleken dat er naast het regionale overleg en subsidiëring behoefte is aan personele inzet van de Provincie. De provincie is een gewaardeerde partner. Gewenste rollen zijn die van kennismakelaar (wat is er al, verspreiden van best practices) en katalysator (financieel, procesmatig, bestuurlijk). Actief de boer op gaan, nieuwe, experimentele paden betreden en impasses doorbreken zijn competenties die benut en (verder) ontwikkeld dienen te worden. Wij zetten de werkwijze met de provinciale accountmanagers Zorg-Welzijn voort. Daarnaast gaan we in het kader van het speerpunt leefbaarheid met een 'pool' van provinciale planbegeleiders Zorg-Welzijn werken.

Een tweede spoor is het (laten) ontwikkelen van instrumenten ten behoeve van inzicht en overzicht van maatschappelijke trends en ontwikkelingen binnen het sociale domein in Brabant. Hierbij kan gedacht worden aan de sociale atlas, het uitvoeren van quick-scans en het monitoren van beleidsspeerpunten

Regionaal bestuurlijk overleg

Samenwerking met onze partners staat centraal in onze aanpak. Een belangrijk middel om afstemming en samenwerking met gemeenten te bewerkstelligen is het Regionaal Bestuurlijk Overleg. In de komende periode zullen wij de regionale samenwerking van gemeenten blijven stimuleren op basis van cofinanciering van regionale projecten. De inhoudelijke thema's en de projecten die daaruit voortvloeien worden per regio door alle gemeenten bestuurlijk vastgesteld en passen binnen de 5 provinciale thema's.

De komende bestuursperiode willen wij onze inzet vooral richten op de prioritaire thema's, die in deze notitie genoemd zijn, die een bovengemeentelijke aanpak vragen, zoals de maatschappelijke opvang van kwetsbare groepen waarvoor gemeenten ten gevolge van de Wmo verantwoordelijkheid hebben.

Samenwerken

Vanuit het terrein van zorg en welzijn wordt integraal samengewerkt binnen het sociale en culturele beleidsveld voor wat betreft participatie aan sport, cultuur en onderwijs. Verder wordt afstemming en samenwerking gezocht met andere beleidsvelden op bijvoorbeeld het terrein van arbeidsmarkt, integrale veiligheid en verkeer & vervoer. In het bijzonder liggen er raakvlakken met de speerpunten van het Programma Landelijk Gebied (leefbaarheid) en het Programma Perspectiefrijk Brabant op het terrein van Maatschappelijke stages, Bestrijden voortijdig schoolverlaten en Centra Jeugd & Gezin, Op de Bres voor Zorg.

Inzet steunfuncties

Op het terrein van Zorg en Welzijn ('Samenleving') verstrekken wij structureel subsidies aan de provinciale steunfuncties Stichting ZET en Palet. Stichting ZET heeft als doel het bevorderen van maatschappelijke participatie, met name vanuit de invalshoek van de kwetsbare burger. Palet richt zich op thema's rond diversiteit en integratie door te werken aan toerusting gericht op allochtonen, toenadering tussen autochtonen en allochtonen en toegankelijkheid van algemene voorzieningen.

Wij verstrekken structureel subsidie aan de Stichting Zorgbelang Brabant die als koepelorganisatie functioneert voor ongeveer 300 Brabantse patiëntenorganisaties en een bijdrage levert aan het gemeentelijke en provinciale gezondheidszorgbeleid. De komende jaren worden gebruikt om de bereikte resultaten te borgen en inhoudelijk verder te verbeteren op de kernprocessen: belangenbehartiging, voorlichting en lotgenotencontact.

Op de snijvlakken met jeugd, leefbaarheid en arbeidsmarktbeleid wordt samengewerkt met respectievelijk de steunfuncties K2, Cubiss en PSW, zie verder: samenwerking.

Op basis van de opdrachtverlening van de Provincie stellen de steunfuncties jaarlijks een werkplan op, waarin de inzet en (nieuwe) accenten of speerpunten worden aangegeven. Zo is voor 2008 op basis van de speerpunten binnen het programma Perspectiefrijk Brabant ruimte opgenomen voor thema's als maatschappelijke stages en dorps- en wijkontwikkelingsplannen. Wij zullen met ingang van 2009 in onze aansturing van en opdrachtverlening aan de steunfuncties de maatschappelijke thema's en de drie hoofdlijnen zoals omschreven in het onderhavige beleidskader verwerken.

In de vorige bestuursperiode is reeds een belangrijke aanzet gegeven om te komen tot betere aansturing en kwaliteitsverbetering, waar mogelijk door bundeling van steunfuncties en de introductie van marktwerking. Dit laatste is gerealiseerd door afgebakende takenpakketten en in het verlengde daarvan de daarmee samenhangende structurele subsidies van steunfuncties en PON te verminderen.

Vanaf 2006 is een bedrag van circa 1 miljoen euro per jaar vrijgevallen voor aanbestedingsopdrachten. Deze middelen, die zijn opgebracht door de steunfuncties in de sectoren zorg, welzijn, jeugd en sport, komen via de begrotingspost Aanbesteden Steunfunctietaken in beginsel opnieuw ten goede van de beleidsvelden zorg, welzijn, jeugd en sport. De progressieve kortingen op de subsidievolumes van deze steunfuncties lopen deze bestuursperiode verder op (in 2008 naar een bedrag van 1,5 miljoen euro).

Advies en onderzoek; PON en PRVMZ

Ten behoeve van ontwikkeling, onderzoek en innovatie maken wij gebruik van de inzet van PON (Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling) en PRVMZ (Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en Maatschappelijke Zorg). Ook PON en PRMVZ ontvangen structureel subsidie van de Provincie.

Inzet middelen: subsidies

Projectsubsidies

Naast structurele subsidies verleent de Provincie ook projectsubsidies. Wij hebben in het kader van de 'van-naar' beweging, de versnipperde inzet die voorheen via een groot aantal beleidsregels plaatsvond, inmiddels terug kunnen brengen naar een vijftal beleidsregels vanaf 2008:

- Leefbaarheid dorpen
- Leefbaarheid wijken
- Kleinschalige woonvoorzieningen
- Dementie (regionale Dementie Ondersteunings- en Trainingscentra: DOT's)
- Regeling sociale regionale agenda

Daarnaast is een aparte post beschikbaar voor versnellen en vernieuwen via projecten waarmee wij invulling willen geven aan onze sturende rol. Deze projecten, waarvan wij meestal zelf initiatiefnemer zijn, moeten voldoen aan de volgende criteria:

- Onderwerpen die inspelen op de actualiteit of maatschappelijke problematiek/thema's zoals omschreven in de koepelnota.
- Helder moet zijn waarom juist dit initiatief wordt opgepakt.
- Integraal (dus vanuit meerdere beleidsonderdelen).
- Onderbouwing meerwaarde/rol provincie.
- Robuust/groot van omvang (qua duur, financiële inzet en/of effect) of programma met meerdere projecten.

Belangrijk uitgangspunt zal zijn dat onze inzet tijdelijk is, maar wel gericht op continuering en borging door onze partners.

Daarnaast willen wij ook nieuwe financieringsmogelijkheden benutten. Wij denken daarbij o.a. aan investeringsprogramma's, een revolving fund en het afsluiten van convenanten. Wij hebben het PON opdracht gegeven om onderzoek te doen naar nieuwe financieringsmogelijkheden, in eerste instantie gericht op de inzet voor leefbaarheid van dorpen en wijken.

Projectsubsidies Slimme Zorg worden verstrekt binnen het juridische kader van de zogenoemde Omnibus Decentraal Regeling (ODR). Deze biedt een kader voor geoorloofde overheidssteun aan projecten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie. De ODR is in 2007 voor en door provincies opgesteld en voldoet aan de Europese staatssteunregels die zijn vastgelegd in de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (P EU C 323 van 30.12.2006). Door gebruik te maken van dit kader hoeven geen aanvullende subsidieregelingen in het leven geroepen te worden. De projecten worden wel aangemeld bij de Europa Decentraal.

Het merendeel van onze middelen is vastgelegd in begrotingsposten die direct verbonden zijn met een beleidsonderdeel: Leefbaarheid, Slimme Zorg, steunfuncties, etc. (zie tabel).

Overzicht begrotingsposten Samen Leven 2008-2011

	Begr.2008	Begr.2009	Begr.2010	Begr.2011
1. Vernieuwen van de sociale infrastructuur waarin opgenomen 9 miljoen voor speerpunt Slimme zorg (totaal over 4 jaar)	1.792	4.792	3.292	4.292
2. Versnellen van de sociale infrastructuur, waarin opgenomen 30 miljoen voor speerpunten Leefbaarheid dorpen en Leefbaarheid wijken (totaalbedrag over 4 jaar)	9.955	21.225	17.815	7.821
3. Onderhouden van de sociale infrastructuur, waarin opgenomen voor de steunfuncties Zet en Palet en voor Zorgbelang: 9 miljoen per jaar Voor advies, onderzoek en ontwikkeling is jaarlijks 2,4 miljoen beschikbaar.	13.139	12.836	13.231	13.637
totaal lasten	24.886	38.853	34.338	25.750